

ὅτι εἴμαστε τώρα τόσους μῆνες σὲ πόλεμο καὶ πρέπει νὰ φοροῦμε ὅτι παλῆθ' ἔρισκουμε ἢ μᾶς δανεῖζει ἄλλος. Στὸ πέτο τοῦ ὑπῆρχε ἓνα μπουκασι ἐπαρχιώτικο γαρυφαλλάκι. Γαρυφαλλάκια θὰ ἔπρεπε νὰ πάρει αὔριο γιὰ νὰ πάει στὴ νοσοκόμα ὅπως θάφευγε. Ὁ κόσμος εἶχε ἀραιώσει καὶ βγῆκε κι' αὐτὸς βιαστικά μὴπως τὸν σταματήσῃ κανεὶς καὶ ἀρχίσει νὰ τοῦ μιλάει. Ἐξω, ἦταν ἡσυχία. Εἶχε ἀνατεῖλλει τὸ φεγγάρι πίσω ἀπὸ ἔρειπωμένους σοφίτες καὶ ἀναρίθμητες καπνοδόχους. Ἡ πόλη ἀνάσαινε συγκρατημένα γιὰτὶ ὑπῆρχε φόβος ἀπὸ βομβαρδισμό ἀπόψε. Μία ἀπαίσια μυρουδιά ἐρχόταν ἀπὸ μιὰ ἀποθήκη πού ἦταν ἀποθηκευμένος μπακαλαός. Ὁ Ἰάσονας μὲ κατεβασμένη τὴ ρεμπούμπλικα διάσχιζε τὶς στοῖες γρήγορα γιὰ νὰ προφτάσει νὰ γράφει τὰ τελευταῖα τοῦ χαρτιᾶ ἀπόψε.

Τὸ πρῶτ' ξύπνησε νωρὶς καὶ βγῆκε γιὰ τελευταῖα φορὰ στὸ μπαλκόνι πού ἔβλεπε πρὸς τὴν παραλία. Ἡ μέρα ἀκουμπώντας στὶς ἄκρες τῆς γῆς ἔρριχνε πονεμένα θλέμματα στὸ χάος. Ἡ γῆ ἐξακολουθοῦσε νὰ κηδεύει τοὺς ἀνθρώπους. Ἀπὸ τὴ γειτονικὴ πλατεῖα ἐρχόταν τὸ θλιμμένο κήρυγμα τοῦ παληατζῆ : Ραφτομηχανές, σωλῆνες, παληοσίδερα, κλειδιά, βίδες, ποιὸς ἔχει γιὰ πούλημα ; Ρολόγια μελωδικά, διαλυμένα γραμμόφωνα, ἐλατήρια ! Στὶς φωνές τοῦ παληατζῆ μὲ τὸν ἀπογοητευμένο ἑαυτὸ δὲν ἀπαντοῦσε κανεὶς.

Ὁ Ἰάσονας φίλησε τὴ μητέρα του στὸ κρεβάτι ὅπως εἶχε ξυπνήσει καὶ βγῆκε, φερτωμένος, μὲς στὴν ὁμίχλη.

Ὅταν πιά εἶχε πάρει τὴ θέση του στὸ βαγόνι καὶ ὅταν ἀντίκρυσε τὴν παραλία καὶ τὸ σπίτι του ἀπέναντι θυμήθηκε μιὰ στιγμή τῆς μέρας του : Σ' αὐτὸ τὸ σπίτι μὲ τοὺς βελουδένιους θόρυβους καὶ τὸν πικρὸ κῆπο ἦταν ἓνα παράθυρο πού ἔβλεπε κατὰ τὸν ἰδιωτικὸ μῶλο ἐνὸς ἐργοστασίου πού δὲν εἶχε τώρα δουλειές καὶ ἔτσι ἐπικρατοῦσε ἐκεῖ ἡ ἡσυχία τῶν περασμένων. Τὰ ἀπομεινόμερα καθισμένος πίσω ἀπ' τὸ παράθυρο μὲ τὶς νταντελωτές κουρτινοῦλες παρατηροῦσε τὰ σκουριασμένα βαρέλια, τὰ παλάνκα πού τὰ εἶχε ἀχρηστέψει ἀνεπανόρθωτα ἢ πρόοδος τῆς τεχνικῆς, τὶς μαδὲς μὲ τὶς φαγωμένες μουσοῦδες καὶ ἓνα πετρελαιοφόρο πού καθημερινὰ ἀπογυμνωνόταν ἀπὸ βίδες, ἀπὸ φουσκωμένα σκοινιά, ἀπὸ λαμαρίνες, καὶ βρισκόταν στὸ τελευταῖο στάδιο τῆς ἀποσύνθεσης : τὸ πετρελαιοφόρο «Χαρίλαος Εὐκρατόπουλος».

11

Φίλιππος Κρεμέζης

Η ΔΕΣΠΟΣΥΝΗ ΑΓΑΘΗ

Πρόξα

Στὴ σκοτεινὴ ἄκρη τοῦ κήπου, ἡ μικρὴ γρηά μὲ τὶς μαῦρες πλερέζες ὄρθι, πλάι στὰ τριαντάφυλλα.

Ψάχνοντας μὲς τὴ μνήμη της, ἀτενίζει μὲ κλειστά βλέφαρα κατὰ τὰ βάθη τῶν ἀρωματικῶν της περασμένων. Τῆς ἔρχονται πνοές ἀπὸ τὰ πεῦκα καὶ τὰ εὐκάλυπτα, τῆς ἔρχονται πνοές ἀπὸ τὰ λουλούδια. Οἱ ἴδιες πνοές ἀπὸ κείνους τοὺς καιροὺς.

Ἀπὸ τὰ κάγκελλα τῆς μάντρας, ἓνα γλυκὸ κεφάλι κοριτσιοῦ, πού περνάει κίτρινο. Στεγνὸ πλέον, τὸ πέτρινο συντριβάνι τῶν ρωμαντικῶν ἐρώτων.

Οἱ περιπλοκάδες, πράσινες, εἶχαν σκαρφαλώσει στοὺς τοίχους. Τώρα κιτρίνισαν καὶ ἔμειναν. Οἱ γρύλλιες σφαλισμένες ἀπ' τὸν καιρὸ πού ὁ Ὁρέστης ἔφυγε.

Στὸ ὕψος τῆς ἡ σοφίτα μὲ τὰ αἰῶνια ἀνοιχτὰ παραθυράκια.

Και οι ιστοί οι άράχρες από μέσα, σαν άνθρωποι παληοί που ξεχάστηκαν να κυττάζουν πέρα.

Στις γωνίες του κήπου, στα χορταριασμένα στρατόνια, σκιές σιγοδιαβαίνουν τώρα και χάνονται.

Και από άγνωστο μέρος, ύγρη ή φωνή της βάργας :

— Δεσποσύνη Άγάθη ! Δεσποσύνη Άγάθη ! Δεν μπαίνετε τώρα μέσα δεσποσύνη Άγάθη ; Μά μην ξανοίγεστε πιά έτσι. Αρχίζει να βάνη ψύχρα θαρρώ...

12

(Κάρτα Άμαλίας Καχίτση)

PARIS, 20.2.35

Άγαπητή μου Τέτη :

Χαιρετισμούς από τους Παρισίους... Σήμερα Κυριακή πήγα στην εκκλησία της Παναγίας των Παρισίων όπου έπέρασα άξέχαστες στιγμές. Αυτή είναι εκκλησία και λειτουργία, κάτι το άπιστευτο. Θα μείνω 2—3 μέρες ακόμα γιατί φιλοξενούμαι από ένα φίλο μου από την Άθήνα και αν ιδω ότι σηκώνει, θα μείνω περισσότερο. Κατόπιν θα φύγω με τραίνο όπως σ'ας έχω πει ώστε να μου δοθεί ευκαιρία να γράψω μερικά άρθρα ακόμα. Έδω κάποιοι Έλληνες με αποθεώσανε όταν έμαθαν ότι εγώ έγραφα τα άρθρα εκείνα και έλπιζω με βεβαιότητα πως θα ζήσω μ' αυτή τη δουλειά σαν άνθρωπος κι' όχι σ'α γουρούνι. Έχετε λίγη ύπομονή ακόμα και θα τ'α πούμε.

Σ'ας φιλώ, Νίκος

13

ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟ Γ. ΔΕΛΙΟ

23 Μαΐου 1960

Άγαπητέ μου Κύριε Δέλιο,

Πολύ με ευχαρίστησε ή πληροφορία που μου δίνετε, ότι εκτιμάτε τ'ό έργο της Undset, γιατί έτσι αποδεικνύεται ότι είχα δίκιο όταν μου περνούσε από τ'ό μυαλό ή ιδέα ότι έχετε κάτι τ'ό κοινό με τ'ό γράψιμό της. Αυτό μου δίνει πολύ θάρρος, και με ικανοποιεί ιδιαίτερα, γιατί έχω τ'ό φθοροποιό έλάττωμα να νομίζω πάντοτε ότι τ'ότι λέω είναι και δέν είναι σωστό. Αυτή ή συνεχής άμφιβολία είναι εκείνη που μ' έχει γονατίσει, και διστάζω να παραδεχτώ και τ'ά ίδια μου τ'ά κείμενα άκόμα — παρ' όλο που από τ' άλλο μέρος κυριολεκτικά τ'ά θαυμάζω. Ό παραπάνω φόβος, έπίσης, είναι εκείνος που με κάνει να διστάζω να σ'ας γράψω τελικά τ'ς γνώμες μου, σ'ε έκτεταμένη μορφή αυτή τή φορά, γύρω από τ'ό τόσο άγαπητό μου βιβλίο σας. Δέν ξέρω πότε θα μπορέσω να πείσω τ'όν εαυτό μου ότι οι ιδέες που σχημάτισα είναι όρθές, και έτσι να σ'ας τ'ς στείλω. Ήδη, θα καταλάβετε απ' αυτ'ά τ'ά λίγα ποιές δαγκάνες με συνθλίβουν συνεχώς — και αυτό επιδρά και στην έξωτερική μου ζωή, σ'ε αφάνταστο σημείο. Πρόκειται, άσφαλώς, για «τραύματα». Παρακαλώ, όταν έχω έτοιμο κανένα κείμενο για να τ'ό υποβάλω σ'ε έγκριση (και αυτό συνέβαινε ακόμα και με τ'ά άρθρα που έστελνα στην «Έλευθερία» τ'ων Άθηνών, από τήν Άφρική), ότι, ενώ τελικά πείθω τ'όν εαυτό μου ότι είναι καλό — ξαφνικά, όταν έρθει στ'ά χέρια μου, τυπωμένο, με καταλαμβάνει μι'ά άνεπίπτη ντροπή, σ'ε σημείο που δέν έχω τ'ό σθένος ούτε να τ'ό αντικρύσω καν. Αυτό δέν είναι ντροπή άπλως — είναι έ ν ο χ ή, άνάμικτη με άηδία. Όπως ήταν έπόμενο, οι έν-